

Deklica z vrčem

Zelo lepa fontana je postavljena na Ribjem trgu. Potrebno jo bo obnoviti.

Gornji trg

Vodnjak, ki je vzidan na steno cerkve sv. Florjana je žal večkrat sub.

Ples mladih

Avtor fontane na Gospodarskem razstavišču je oblikoval tudi Ples mladih – fontano na Komenskega ulici, ki še zlasti v poletni vročini pozivlja betonsko okolje mestnega središča.

Urška in povodni mož

Med najlepšimi ljubljanskimi fontanami je tista na Gospodarskem razstavišču.

Njen avtor je akademski kipar Stojan Batič, ki je oblikoval figuralno dvejico fontane po znamenitem ljubljanskem legendarnem motivu

Urške in povodnega moža.

Neptunov vodnjak

Do sredine 18. stoletja je pred Mestno hišo stal Neptunov vodnjak, delo Gasparja Dolmesingerja iz leta 1660. Danes stoji ta vodnjak v okviru kompleksa SAZU.

V tem kratkem pregledu smo že leli opozoriti na nekaj vodnjakov in fontan, ki jih imamo v mestu. Opozoriti želimo tudi na naš odnos do njih.

Ob kaki drugi priložnosti bi kažalo spregovoriti tudi o številnih hišnih in podobnih vodnjkih, tim. "štirnah" in o urejenih studencih, kjer so Ljubljancanke nekdaj prale perilo in zajemale

pitno vodo. Odlično ohranjeni hišni vodnjak imajo npr. v kletnih prostorih (do 1925 dvořišče) gostilne Pri Amerikancu oz. nekdanje stare gostilne Pri Franci.

Opozorimo naj na ohranjene studence pod Šišenskim hribom, od katerih so nekateri prav zgledno urejeni. Vendar vse to le bolj za opozorilo in spodbudo, kateri Vodovod – Kanalizacija vabi vse bralec

glasila VODA k sodelovanju. Vabimo vas, da sporočite na naš naslov podatke o vodnjakih, fontanah, studencih in štirnah na območju Ljubljane. Radi bi z vami skupaj začeli odkrivati tudi to sestavino naše mestne dediščine in istovetnosti.

Najbolj prizadene sodelavce in zbiralce podatkov bomo ob koncu leta nagradili s knjigo *Ljudska umetnost in obrti v Sloveniji*.

Anketa:

Po pregledu vaših odgovorov na anketnih dopisnicah, ki ste jih dobili z drugo številko VODE, se bomo z vsebino glasila poizkusili prilagoditi večinskim željam. Ker dopisnice še prihajajo, bodo rezultati ankete znaní šele v začetku oktobra. Z njimi vas bomo seznanili v decemberski številki.

GLASILO JAVNEGA PODJETJA VODOVOD – KANALIZACIJA, LJUBLJANA, LETNIK 1, SEPTEMBER 1994, ŠT. 3

To številko namenjamo temi, ki ima, vsaj na videz, obrobni pomem – mestnim vodnjakom. Imamo jih več vrst – kot ste lahko prebrali v prvi številki VODE, Ljubljana črpa vodo kar iz 43 vodnjakov. Vendar pa imamo tokrat v mislih vodnjake, ki niso tako skriti kot prej omenjeni črpali vodnjaki, ampak so vsem na očeh, pa jih vendor skoraj ne opazimo. Nekateri so dela vrhunskih umetnikov, spet drugi so skromni in preprosti, vsem pa je skupno, da so mrtvi, če iz njih ne priteka voda. S kratkim opisom te tematike vas želimo opozoriti še na eno dimenzijo vode – t.j. kulturno.

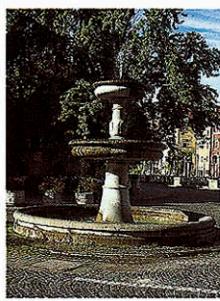
Kvaliteta življenja je sestavljena iz mnogih delov, s kratkim razmislekem pa boste prišli do spoznanja, da se skoraj povsod pojavlja – v taki ali drugačni obliki – voda.

Za strokovni opis ljubljanskih vodnjakov z etnološkega stališča smo prosili dr. Janeza Bogataja in upam, da bo ta številka VODE pripomogla k temu, da se boste ustavili ob kakšnem vodnjaku in si zaželeli – da bi jih le bilo še več!

*Anton Kranjc,
generalni direktor*

Kongresni trg
Čudoviti intimni vodnjak na Kongresnem trgu je delo arhitekta Jožeta Plečnika.

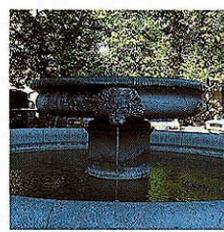

Univerza
Opozoriti želimo na fontano pred ljubljansko univerzo, ki smo jo dobili pred davnimi letoma in jo krasí Kraljeva plastika Evrope. In začuda je to ena od redkih fontan, ki deluje. Veliko je namreč vodnjakov in fontan, iz katerih pogosto ne prideže niti kaplja vode.

Pogosto radi tudi v strokovnih krogih potarnamo, da je Ljubljana eno tistih mest, ki ima motiv vode v svojem mestnem tkivu zelo skromno prisoten. Pri tem mislimo na vodnjake in fontane, ki v številnih mestih sooblikujejo kakovosti življenjskega okolja, predvsem pa izpričujejo povezanost prebivalcev mesta z vodo in navsezadnje tudi odnos do nje. Če bi po slednjem presojali Ljubljano in predvsem Ljubljancane, bi dobili kaj klaverno podobo. Samo bežen pogled v nekatere posode mestnih vodnjakov nam pokaže celo paletto odpadkov in smeti, s katerimi izkazujemo naš odnos do vrhunskih umetniških stvaritev, predvsem pa tudi do mesta in njegove dediščine. Čeprav je na prvi pogled vodnjakov in fontan v mestu razmeroma malo, pa ob podrobnem pregledovanju njihovo število kar naraste. V tem kratkem pregledu želimo opozoriti le na nekatere.

Novi trg in Krekov trg

Vodnjaka na spodnjem delu Novega trga in na Krekovem trgu sta pravzaprav ostanka nekdanjega enotnega vodnjaka, ki je krasil Auerspergov vrtov. Ti so bili na meji današnjega Tivolija, vse do današnje cerkve sv. Trojice (Uršulinske cerkev). O vrtovih je obrnil zanimivo perspektivno veduta in opis tudi Valvasor in prav iz teh dveh virov vidimo, da je bil vodnjak le ena od mojstrskih sestavin vrtne opreme, med katero so bili tudi številni kipi (nekaj jih je močno poškodovanih in jih hrani Mestni muzej), umetna kraška jama, jahalna in sprebajalna pot itd.

Herkulov vodnjak

Gasper Dolmesinger ga je izklesal v letih 1655/56 in postavil na stičišču med Starim trgom in nedanjo Florjansko ulico. Danes stoji kopija tega vodnjaka z nekaj sodobnimi arhitekturnimi dodatki na Starem trgu pred Štiskim dvorcem, originalni zgoraj del pa je obranjen na dvorišču Mestne hiše.

Arkade

Manjši vodnjak v arkadah na zgornjem delu Kongresnega trga ob vhodu v Slovenski šolski muzej je izmed tistih, ki žal ne delujejo.

Cerkev sv. Jakoba
Fontana v parku pred cerkvijo sv. Jakoba žal ostaja večkrat suha.

Robbov vodnjak

Na prvotnem mestu Neptunovega vodnjaka so mestni možje odlečeli postaviti Vodnjak treh kranjskih rek Krke, Save in Sore. Delo so zaupali kiparju Francesco Robbi (1698–1757), ki je leta 1751 dokončal znameniti vodnjak – danes vsem bolj znan kot Robbov vodnjak. Od tega časa pa vse do konca 19. stoletja je bil Robbov vodnjak nemir opazovalc sejemskega in trskega dogajanja pred Mestno hišo in v njeni bližnji okolici. V tem prostoru je bila namreč stara ljubljanska tržnica in na vseh straneh vodnjaka so kmetje prodajali sadje in goveda pa tudi druga živila; poleg tega so tu kaž prodajali tudi cvetje. Vodnjak je imel torej svojo neposredno funkcijo, saj je s pitno vodo oskrboval prodajalce in kupce ter predstavljal stavbovno tržne higiene. Ko je leta 1901 stekla mimo Mestne hiše tramvajska proga, so začeli osrednji trg s tega mesta postopoma umikati v smeri njejegovih današnjih lokacij.

Deček z ribo

Obežnje območje mesta z vodnjaki predstavlja park Tivoli. Najstarejši med njimi stoji pod Tivolskim gradom.

To je fontana Deček z ribo, ki je nastala v prejšnjem stoletju, natančneje leta 1870 kot značilna baročna fontana, leta 1989 pa je doživelj ustrezeno rekonstrukcijo.

Deček z gosko

V trikotniku med železnicami in Tivolsko cesto stoji secesijska fontana Deček z goskom, ki je nastala leta 1922.

Fontana Borisa Kobjeta

Arhitekt Boris Kobj je leta 1942 postavil fontano pod tivolskim stopniščem. Kipar Pengov je oblikoval manjši fontano Deček s posodo, ki je bila postavljena pod Halo Tivoli. Ta fontana pogostokrat leži na tleh kot posledica vandalizmov v našem mestu in je iz tega razloga trenutno ne moremo videti.

Fontana Otona Jugovca

Zadnjo večjo fontano v Tivoliu je oblikoval arhitekt Oton Jugovec in sicer leta 1987. Postavljena je na severni strani Tivolia ob Jakopičevem sprehajališču, njej pa je bila privejena tudi parkovna ureidev.